

Rozmowa z... Marzeną Kędrą, laureatką konkursu „Nauczyciel Roku 2012”

Agnieszka Pietryka: Proszę o przyjęcie najserdeczniejszych gratulacji z okazji otrzymania tytułu Nauczyciela Roku 2012. W imieniu całego zespołu redakcyjnego i Czytelników czasopisma *Trendy* życzę Pani kolejnych sukcesów w pracy zawodowej i pomyślności w życiu osobistym. Proszę powiedzieć, jak społeczność szkolna przywitała Panią po powrocie z Warszawy?

Marzena Kędra: Nauczyciele i pracownicy wręczyli mi ogromny kosz kwiatów. Gratulacjom i okrzykom radości nie było końca – młodsze i starsze dzieci powtarzały, że bardzo się cieszą z mojego sukcesu. Rodzice uczniów również mi gratulowali i chętnie udzielali wywiadów lokalnym mediom na temat mojej pracy i naszej szkoły. Największą niespodzianką były dla mnie wyrazy uznania od absolwentów i ich rodziców oraz moich freinetowskich przyjaciół z Meksyku, Brazylii, Szwajcarii, Francji, Szwecji. Odebrałam też wiele telefonów, e-maili, sms-ów od przyjaciół z Polski. Takie słowa powodują, że warto robić więcej, uświadamiają też – jak twierdził Nelson Mandela – że „Wizja bez działania jest tylko marzeniem. Działanie bez wizji to strata czasu. Ale mając wizję i działając – można zmienić świat”.

AP: Czy tak zaszczytny tytuł jest dla Pani ukoronowaniem dotychczasowych sukcesów, czy raczej wyzwaniem do podjęcia nowych działań?

MK: Tytuł Nauczyciela Roku jest ukoronowaniem pracy, ale również zobowiązuje do podejmowania kolejnych innowacyjnych rozwiązań. Tak było i wcześniej – każda nagroda mobilizowała mnie do podejmowania dalszych inicjatyw. Podobnie jest i teraz – właśnie przedstawiłam propozycję wystawienia bożonarodzeniowych jasełek w plenerze – z żywą szopką, rozpalonymi ogniskami i drobnymi prezentami dla każdego. Pomysł został przyjęty z wielkim entuzjazmem i wyzwolił inicjatywę nauczycieli. Rozpoczynamy też realizację projektu mojego autorstwa „Równym krokiem”, finansowanego ze środków POKL.

AP: Tematem przewodnim bieżącego numeru *Trendów* są kompetencje nauczyciela i ucznia. Jakie kompetencje, Pani zdaniem, powinien mieć dyrektor szkoły takiej jak Zespół Szkolno-Przedszkolny w Moszczance? Na czym polega koncepcja zarządzania szkołą – „Nowoczesna edukacja – szkoła w działaniu”?

MK: Innowacyjność i podejście poszukująco-badawcze jest konstruktywną cechą

nowoczesnej szkoły. Stąd też dyrektor szkoły powinien być komunikatywny, twórczy i kreatywny, musi radzić sobie w nowych sytuacjach. Jeśli będzie spełniał te warunki, można oczekiwać, że twórczy będą też nauczyciele. Kreatywny dyrektor jest zarówno animatorem i organizatorem pracy nauczycielskiej, jak i kreatorem własnego systemu kierowania zespołem pedagogicznym oraz promotorem swojej placówki w środowisku. Dyrektor musi więc być menadżerem oświaty, a nie tylko nauczycielem, któremu powierzono funkcje kierownicze.

Dyrektorowi nie może zabraknąć entuzjazmu, konsekwentnego dążenia do celu, a także otwartości na ludzi. Właśnie te cechy pozwalają mi kierować placówką sprawnie i innowacyjnie, a dobra współpraca z nauczycielami, uczniami, rodzicami i środowiskiem lokalnym ułatwia mi podejmowanie skutecznych działań. To niezbędne, aby podmioty szkoły tworzyły sprawnie funkcjonujący system, którego wszystkie elementy przyczyniają się do stałego podnoszenia jakości jej pracy.

Sukces szkoły nie zależy jednak tylko od dyrektora – również od nauczycieli i pracowników obsługi. Doświadczenie, wiedza i umiejętności

Marzena Kędra

Nauczyciel edukacji wczesnoszkolnej, dyrektor Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Moszczance. Nauczyciel Roku 2012. Posiada III stopień specjalizacji zawodowej i tytuł Honorowego Profesora Oświaty.

Przewodnicząca Krajowego Zespołu Koordynacyjnego Stowarzyszenia Animatorów Pedagogiki C. Freineta. Autorka i realizatorka wielu programów oraz projektów edukacyjnych. Laureatka licznych nagród. W 2000 r. została odznaczona Medalem Komisji Edukacji Narodowej.

Jej dwa programy nauczania do edukacji wczesnoszkolnej otrzymały I nagrodę w konkursie ORE na modelowe programy nauczania. Autorka licznych publikacji o tematyce edukacyjnej.

► nauczycieli doprowadziły do wypracowania w naszej szkole strategii działania „Koncepcja pracy Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Moszczance” oraz programu „Nowoczesna edukacja – szkoła w działaniu”. Oba dokumenty są kompatybilne i ukazują kierunki mądrego unowocześniania szkoły.

Dzisiejsza szkoła musi być atrakcyjna dla dziecka, zajęcia powinny pobudzać i prowokować uczniów do badania i poznawania świata, eksperymentowania, zadawania pytań, rozwijania wyobraźni, kształtowania umiejętności komunikacyjnych. Metody, które stosuje nauczyciel, muszą być dobrane celowo i świadomie, by zainteresować dzieci nabywaniem kompetencji. Ważnym elementem wspierania i rozwijania zdolności dziecka są zajęcia pozalekcyjne, oferowane zgodnie z jego zainteresowaniami i predyspozycjami.

Ogromne znaczenie mają też zasady współżycia społecznego w szkole, oparte na wzajemnej akceptacji. Poszanowanie cudzych opinii, propozycji, sformułowań, tolerancja sposobu myślenia, zachęcanie do podejmowania wysiłków kształtują życzliwą atmosferę i tworzą system norm regulujących życie społeczności szkolnej, który przyznaje każdemu prawo do błędu. Dzięki temu możliwe jest skłonienie uczniów do szczerości i otwartości w wypowiedzianiu własnych sądów i przekonań, a to prowadzi do jawności życia szkolnego, za-

powodzenia fałszywej solidarności, działaniu na szkodę innych, wykorzystywaniu silniejszych przez słabszych.

Właściwa organizacja życia społeczności szkolnej daje każdemu dziecku możliwości działania poprzez korzystanie z przysługujących mu praw i wykonywanie obowiązków. Sprzyja kształtowaniu oceny własnego postępowania, stosunku do pozostałych członków zespołu oraz mobilizuje do udziału w realizacji wspólnych zadań.

W procesie wychowania na ucznia wpływają różne bodźce, sytuacje, zdarzenia. Zarówno ich wielkość, jak i zasięg mają znaczenie wychowawcze. Często duże przedsięwzięcia nie wywierają indywidualnego wpływu na poszczególnych uczniów – mówi się wówczas o małej przydatności wychowawczej różnych akcji. Dlatego szukamy rozwiązań, które mają silną oddziaływalność, stymulują indywidualny rozwój uczniów. Nie można w związku z tym lekceważyć roli drobnych wydarzeń, pojedynczych sytuacji, często mogą one wywierać na uczniów główny wpływ wychowawczy.

Efekty wychowawcze zależą w dużym stopniu od zróżnicowania oferty szkoły, co sprzyja powstawaniu i zaspakajaniu uczuciowych, estetycznych, intelektualnych potrzeb uczniów. Dzięki różnorodności bodźców życie szkolne staje się ciekawe, bogate i wpływa na harmo-

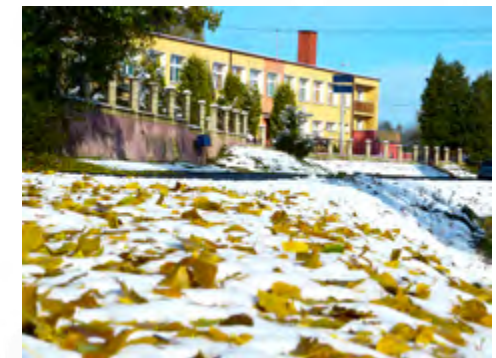
niczny rozwój uczniów. Wychowanie nie polega na wyznaczaniu sposobów postępowania, ale wiąże się z tworzeniem różnych propozycji, z których uczeń może skorzystać, dokonując indywidualnego wyboru.

W procesie edukacyjnym stosujemy również praktyczne metody, w których nie ma miejsca na przekazywanie uczniom gotowych, podręcznikowych wiadomości. Podstawowym kryterium doboru treści i technik pracy z uczniami są życiowe potrzeby. Poprzez konkretne działania uczestniczą oni w procesie poszukiwania i rozwiązywania problemów, poznają wzajemną zależność różnych zjawisk, potrafią lepiej zrozumieć otaczającą rzeczywistość, sami dochodzą do wniosków i uogólnień.

Uczniowie naszej szkoły tworzą plany pracy, a dzięki temu sami decydują o rodzaju i sposobie wykonywanych zadań, dostrzegają wpływ sprawnej organizacji na osiągnięcie wyników. Planowanie działań sprzyja rytmiczności pracy i równomiernemu podziałowi zadań. Ukazuje konieczność działań zespołowych, a także stwarza możliwość realizowania ich w tempie określonym indywidualnymi potrzebami i możliwościami każdego dziecka.

Organizacja pracy lekcyjnej na wszystkich etapach edukacji zmierza do wyeliminowania mechanicznego sposobu wykonywania zadań. Uczniowie powinni znać cel pracy, jej

Zespół Szkolno-Przedszkolny w Moszczance

► *przeznaczenie, a potem móc korzystać z jej efektów. Nastawienie na osiągnięcie konkretnych rezultatów sprzyja podejmowaniu autentycznych zadań, które mają ekonomiczny sens i przyczyniają się do polepszenia warunków szkolnego życia. Na tej płaszczyźnie kształtuje się poczucie odpowiedzialności, wspólnoty celów, powstają warunki, by dzieci czuły się gospodarzami we własnej szkole.*

Programy nauczania, które realizuje szkoła, są adaptowane do jej zadań i wzbogacane o nowe treści. Dzięki temu stają się otwarte i elastyczne, powiązane z bieżącymi wydarzeniami, aktualnymi potrzebami uczniów, szkoły i środowiska. Wprowadzanie modyfikacji polegają na przekształceniu ogólnie wyznaczonych zadań w celu ożywienia szkolnej wiedzy, by stała się, ciekawa, bogata i służyła pełniejszemu zrozumieniu otaczającej rzeczywistości oraz sprzyjała kształtowaniu umiejętności niezbędnych w życiu. Wyodrębniły się centralne pojęcia programowe, takie jak: praca, społeczeństwo, ojczyzna, patriotyzm, które integrują treści z zakresu różnych przedmiotów.

W szkole przyjęliśmy zasadę, że uczenie się nie może polegać tylko na powielaniu cudzych myśli, korzystaniu z gotowych treści. Stworzyliśmy więc warunki sprzyjające wyrażaniu przez uczniów własnych sądów, ujawnianiu wewnętrznych dążeń i przeżyć – dzieci mogą

np. samodzielnie wybierać tematy prac z dowolnych tekstów. Wybór tematu i formy zależy od ich zainteresowań – cieszy lub smuci. Pomoc nauczycieli polega na wskazywaniu źródeł informacji, nigdy zaś na podawaniu gotowych odpowiedzi na pytania.

W pracy dydaktycznej nie mają zastosowania formy zajęć i ćwiczeń oparte na mechanicznym powtarzaniu, przepisywaniu, uczeniu pamięciowym. Tak zdobyta wiedza jest bezużyteczna i nie pobudza do myślenia. Źródłem wiedzy dla naszych uczniów jest bogaty księgozbiór szkoły, ale też i wszystko, co pobudza, inspiruje, zachęca do poszukiwań, wpływa na rozwój zainteresowań, wyzwala twórcze możliwości – pomaga zrozumieć otaczający świat.

Podstawowe znaczenie dla rozwoju aktywności dziecka ma twórcza działalność. Udział ucznia w tego rodzaju pracach wiąże się realizacją zadań bliskich jego psychice, ma wpływ na kształtowanie motywów uczenia się, które wynikają z chęci poznania, zaspokojenia własnych zainteresowań i osiągnięcia osobistej satysfakcji. Ocena szkolna przestaje więc spełniać rolę głównego środka wychowawczego, a na plan pierwszy wysuwają się wewnętrzne potrzeby i dążenia dziecka.

Aby osiągnąć sukces edukacyjny, należy już od najmłodszych lat rozbudzać aktywność i chęć

poszukiwania u dzieci. Konieczne jest uczenie przez działanie oraz rozwijanie wyobraźni. W naszej szkole proponujemy uczniom warsztaty w grupach mieszanych wiekowo. Dzieci pracując w tak zróżnicowanych zespołach, kształcą swoją wrażliwość na drugą osobę oraz wyrabiają nawyk opiekowania się młodszym i tym, który tej opieki potrzebuje. Uczą się pełnienia różnych ról i sprawowania funkcji w grupie. Wraz z upływem lat nabywać będą więcej umiejętności, przybędzie im obowiązków, a pełnione role będą wymagały większej odpowiedzialności.

W różnych zespołach czekają na dzieci różne role – raz są organizatorami pracy zespołu, raz jej członkami i kto inny wyznacza im zakres i kierunek pracy. Praca w grupach przygotowuje uczniów do późniejszej pracy i współpracy, uczy organizowania wspólnego wykonywania zadań.

AP: *Jakie formy zajęć pozalekcyjnych prowadzi szkoła i jakie mają one znaczenie dla ucznia i lokalnego środowiska?*

MK: *Czas pobytu w szkole nie ogranicza się do zajęć lekcyjnych. Uatrakcyjniany jest poprzez samodzielny wybór warsztatów, które uwzględniają potrzeby, zadania i zainteresowania uczniów. Treści nauczania zawarte w podręcznikach szkolnych nie wystarczają bowiem do zaspokojenia różnorodnych potrzeb poznawczych.*

Konferencja korczakowska

Przywitanie uczestników

Spektakl „Pasje niespełnione”

Warsztaty

▶ *Klasa szkolna nie może być jedynym miejscem zdobywania wiedzy – stąd konieczność wykorzystywania innych terenów uczenia się. Do pełniejszego poznania i zrozumienia otaczającej rzeczywistości przyczyniają się wycieczki plenerowe, krajoznawcze, różnorodne formy kontaktów społecznych, m.in. prowadzenie korespondencji, a także różne rodzaje prac wykonywanych w szkole. W ten sposób dzieci zdobywają wiedzę o charakterze zintegrowanym.*

W warunkach szkoły wiejskiej dużą rolę odgrywa środowisko przyrodnicze. Dzieci mają kontakt z pięknem i różnorodnością przyrody. Na lekcjach i zajęciach pozalekcyjnych poznają złożoność jej zjawisk i znaczenie dla człowieka. Przyroda jest źródłem inspiracji dla tworzenia tekstów i uczniowskich prac plastycznych. Poprzez stały kontakt z przyrodą kształtuje się ogólna wrażliwość dziecka, ułatwiająca rozwój jego wrażliwości społecznej.

Organizowanie procesów poznawczych poza terenem klasy stanowi ważną formę uczenia się. Powoduje, że nauka szkolna staje się mniej schematyczna, zaciera się granica między nauką i pracą, a dzieci mają okazję lepszego poznania i rozumienia otaczającej rzeczywistości, również społecznej. Głównym walorem nauki w plenerze jest łączenie procesów poznawczych z działaniem.

Szkoła zamknięta w instytucjonalnych ramach jest oderwana od życia, jej działalność sprowadza się do realizacji programu nauczania i ma na celu wyposażenie uczniów w wiedzę. Nie uwzględnia kształtowania umiejętności rozwiązywania konkretnych życiowych problemów.

Zniesienie barier oddzielających szkołę od jej najbliższego środowiska ma ogromne znaczenie dla przezwycięzania rozdźwięku między szkolną edukacją a potrzebami życia i tym samym stworzenia szerszych ram dla realizacji zadań wychowawczych. Szkoła odizolowana od najbliższego środowiska traci związek z dalszym otoczeniem, nie spełnia swoich funkcji w skali regionu i kraju.

Środowisko lokalne kształtuje zadania szkoły. Jego dobre rozpoznanie jest punktem wyjścia przy określaniu kierunku pracy szkoły, opracowaniu efektywnych metod zapobiegających niepowodzeniom szkolnym i zapewniających osiągnięcie przez dziecko sukcesu na miarę jego indywidualnych możliwości.

Granica możliwości każdego dziecka jest inna i zmienia się w miarę jego dojrzewania. Nie można więc tworzyć dla wszystkich jednolitego wzoru i na podstawie znajomości dotychczasowych osiągnięć dziecka arbitralnie wyznaczać kierunek i zakres jego dalszego rozwoju. Dlatego stwarzamy takie warunki

organizacyjne i psychospołeczne, które sprzyjają – również w ramach zajęć pozalekcyjnych – ujawnianiu się oryginalności i odrębności każdego dziecka, pozwalają mu samodzielnie odkrywać i określać swoje własne możliwości, podejmować wysiłki w celu przezwycięzania trudności i braków.

Służąc dobrym przykładem – w formie zorganizowanej, umotywowanej i ciekawej pracy – pomagamy dziecku stawać się Człowiekiem. Wspólna praca, w której uczestniczy cała społeczność szkolna (uczniowie i nauczyciele), przyczynia się do lepszego poznania się, kształtowania cech niezbędnych w życiu społecznym – wzajemnej pomocy, życzliwości, obustronnego zrozumienia. Znaczenie pracy jako metody wychowawczej polega również i na tym, że może przyczyniać się do realizacji idei równości w zakresie praw i obowiązków. Zapobiega to niezdrowej rywalizacji, tworzeniu się elity oraz powstawaniu sytuacji, w których jedni wydają polecenia, a drudzy znajdują się w roli wykonawców zmuszonych do uległości i posłuszeństwa.

Doniosłą rolę spełniają również uroczystości szkolne z okazji zarówno wydarzeń z życia szkoły, jak i świąt ogólnopolskich, np: Sobótki, Dzień Rodziny, rozpoczęcie i zakończenie roku szkolnego, powitanie wiosny, żywe lekcje patriotyzmu, festiwale nauki. Programy imprez i uroczystości służą prezen-

Zajęcia przyrodnicze

Budowa porostu

Praca z fiszką prowadzącą: budowa rośliny okrytonasiennej

▶ tacji twórczego dorobku uczniów, np. wierszy, piosenek, inscenizacji, strojów wykonanych według własnych pomysłów, oraz tworzeniu więzi ze szkołą i środowiskiem.

AP: Jaki udział w zarządzaniu szkołą mają uczniowie?

MK: Wszyscy uczniowie są członkami samorządu. W praktyce szkolnej stosujemy spójne formy pracy – wspólne planowanie, w tym zadań ogólnych i szczegółowych. W tak zaprogramowanej aktywności występuje współdziałanie, a nie współzawodnicтво. Dążymy do usamodzielniania uczniów i harmonijnego rozwoju życia całej społeczności szkolnej. Tworzymy poczucie wspólnoty celów oraz takich samych norm zarówno dla nauczycieli, jak i dla uczniów. Pedagodzy nie są lepsi, tylko starsi i bardziej doświadczeni – dlatego służą pomocą dzieciom.

Samorząd Szkolny tworzy plan szczegółowy. Określa najważniejsze zadania, terminy i sposoby ich realizacji. Na początku roku szkolnego uczniowie podają tematy debat szkolnych. Przed debatą zastanawiają się nad sposobem jej przeprowadzenia, szukają niezbędnych informacji, prowadzą wywiady. Podczas spotkań dzieci poruszają np: temat sprawiedliwości w szkole, poglądów religijnych, relacji z rodzicami w okresie dojrzewania, praw i obowiązków, asertywności czy egoizmu.

Ciekawym przedsięwzięciem Samorządu Szkolnego jest prowadzenie dziecięcych konferencji. Na początku roku ich pasjonaci zgłaszają bardzo bogatą tematykę, np. „Jazda konna”, „Jak przygotować się do zawodów”, „Mieszkańcy mojego terrarium”, „Pieskie życie naszych czworonożnych przyjaciół”, „Jak pisać i czytać dłońmi”. W konferencjach uczestniczą zainteresowani danym zagadnieniem.

Uczniowie z każdej klasy przyjmują na siebie różne obowiązki, z których rozliczają się przed zespołem klasowym. Solidne wykonywanie prac wymaga życzliwości, pomocy i współdziałania oraz powoduje, że stają się wnikliwymi obserwatorami życia szkolnego. Wzajemne wychowywanie w naszej szkole realizujemy również w formie „gazetki wychowawczej”, w której uczniowie zwracają uwagę na zachowanie innych i na bieżąco wyrażają o nim swoje opinie. Na naradzie każdy może się wypowiedzieć, wyjaśnić sporną sprawę, obronić swój pomysł i postępowanie.

Współczesna szkoła musi stawać się organizacją innowacyjną, otwartą na wszelkie nowości, postrzegającą problemy z różnych perspektyw, wrażliwą na sygnały i wyzwania rynku edukacyjnego oraz gotową do wprowadzenia u siebie różnych zmian. Musi więc rozwijać własną innowacyjność, zapewniając profesjonalne zarządzanie i tworząc atrakcyj-

ne warunki dla ludzi, którzy wykazują chęć zmieniania rzeczywistości.

Tylko nauczyciel wspierający rozwój i wychowujący jest w stanie sprostać stojącym przed szkołą zadaniom, a w szczególności przywrócić priorytetowe znaczenie zawsze cennym wartościom, niestety zafałszowanym we współczesnej rzeczywistości. Potrafi nauczyć odczuwania, przeżywania, tworzenia, rozumienia, społecznienia, miłości i życia.

W naszej szkole dążymy do tego, by stawała się coraz nowocześniejsza, bardziej przyjazna i skuteczna.

AP: Z informacji prasowych wynika, że 40% uczniów w szkole dojeżdża z okolicznych miast. Co Pani zdaniem decyduje o tym, że mała szkoła jest bardziej atrakcyjna niż duże szkoły w miastach, usytuowane bliżej miejsca zamieszkania uczniów?

MK: Pracę w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Moszczance rozpoczęłam siedem lat temu (wcześniej pracowałam w dużej miejskiej szkole). Decyzję o przystąpieniu do konkursu na dyrektora szkoły podjęłam wbrew zdrowemu rozsądkowi, bowiem analiza demografii była zatrważająca. Do szkoły w Moszczance uczęszczało wtedy około 70 uczniów i z każdym rokiem ich liczba malała.

Imprezy szkolne

Wspólne kisanie kapusty

Dzień Rodziny: Wielkie malowanie

Dzień Rodziny: Występy na letniej scenie

▶ Kiedy uczyłam w miejskiej szkole, opracowałam programy nauczania inspirowane pedagogiką C. Freineta. Realizowałam je w latach 1994–2005. Moje innowacyjne rozwiązania edukacyjne wzbudzały duże zainteresowanie wśród rodziców. Większość uczniów pochodziła spoza obwodu szkoły. To doświadczenie uświadomiło mi, że jeśli szkoła będzie miała ciekawą ofertę edukacyjną, inną niż wszystkie, to rodzice chętnie zapiszą swoje dzieci do takiej szkoły.

Wspólnie z doskonałymi nauczycielami, którzy czuli podobnie jak ja, rozpoczęliśmy tworzenie szkoły zupełnie innej, a jednocześnie zupełnie normalnej. Szkoły, którą dzieci będą kochały, w której nauczyciele mieliby szansę realizować swoje najlepsze pomysły. I powstała wymarzona szkoła. Wcale nie uważam jej za miejsce wyjątkowe, ale wszyscy, którzy do niej wchodzi, odczuwają niezwykłą atmosferę – przede wszystkim dzieci czują się wyjątkowe i szczęśliwe.

Uważam, że sukces każdej szkoły zależy od umiejętnego kreowania wartości. To właśnie one pomagają we właściwym rozwoju i zdobywaniu zaufania rodziców.

Tą wartością jest rodzinna atmosfera i bezpieczeństwo, za którą rodzice są gotowi zapłacić dłuższym, dodatkowym czasem dojazdu i ponosić koszty finansowe. Jest nią także in-

dywidualne podejście do każdego dziecka, uznanie, że każde może osiągnąć sukces w jakiejś dziedzinie. Dla wielu rodziców ważne jest, że szkoła realizuje wiele kreatywnych projektów edukacyjnych oraz ma bogatą ofertę zajęć pozalekcyjnych.

W naszej placówce realizujemy mój autorski program nauczania „Nowoczesna edukacja – szkoła w działaniu”, przeznaczony dla I etapu edukacyjnego. Program zdobył I nagrodę MEN, ORE za modelowy program nauczania w 2010 roku. W ramach programu z procesu edukacyjnego wykluczaliśmy trzy szkodliwe czynniki, które mają wpływ na proces kształcenia. Należą do nich lekcje podzielone na poszczególne przedmioty, pakiety edukacyjne, które zdaniem C. Freineta trzymają w jarzmie zarówno ucznia, jaki i nauczyciela, oraz stereotypowe ćwiczenia, wykonywane przez cały zespół klasowy. Działania opisane w programie nauczania wspomagają rozwój dziecka, a nauczyciel liczy się z jego potrzebami i autentycznym, naturalnym sposobem bycia. Program kładzie nacisk na obserwację i poznanie dziecka na tle jego warunków środowiskowych. Kształcenie oparte jest na aktywności dziecka, praca zintegrowana wokół tzw. tygodniowych modułów, w ramach których nauczyciel z dziećmi projektuje różnego typu sytuacje edukacyjne i które realizuje, uwzględniając:

- sytuacje naturalne – nauczyciel pozostawia

dziecku maksimum możliwości wyboru i inicjatywy;

- sytuacje naturalne wzmocnione – nauczyciel kieruje uwagę dziecka na konkretną sprawę, ale pozostawia mu swobodny wybór rodzaju i form działania;
- sytuacje organizowane – nauczyciel określa temat, formę, cel, stawia konkretne zadania, jednak sposób ich wykonania pozostawia inwencji dzieci.

W swoich założeniach odchodzimy od pracy z pakietem edukacyjnym, zastępując go własnymi rozwiązaniami i świadomym udziałem uczniów w procesie poznawczym. Zadania przydzielane uczniom mają charakter zindywidualizowany. Dominują zróżnicowane pod względem poziomu karty pracy, przygotowane zgodnie z możliwościami i stopniem zaawansowania uczniów.

AP: Z informacji zamieszczonych na stronie internetowej szkoły wynika, że prowadzicie wiele różnorodnych działań, którym przyświecają idee dwóch wybitnych pedagogów: Celestyna Freineta i Janusza Korczaka. Czy wybór takich autorytetów był świadomą decyzją całej społeczności szkolnej?

MK: Inspirujący wpływ na działania szkoły ma pedagogika humanistyczna, której podstawę stanowią idee szeroko rozumianego humanizmu oraz pedagogika kultury, nazywana ▶

Imprezy szkolne

Sobótka

Sobótka: Poskramianie złoŹnicy

Sobótka: Skrzydła 2012

▶ przez innych pedagogiką personalistyczną. Pedagogika humanistyczna jest nurtem opowiadającym się „po stronie dziecka”, jego podmiotowego traktowania i prawa do indywidualnego i szczęśliwego rozwoju. Dla mnie takim źródłem inspiracji, a nawet fascynacji, jest nieprzemijająco filozofia pedagogiczna Celestyna Freineta oraz Janusza Korczaka. Ich koncepcje pedagogiczne to nie tylko słowa, ale głównie praktyczne działanie, bo prawdziwe słowa muszą się potwierdzać w działaniu. Nie jest to model edukacyjny, który można bezkrytycznie kopiować w każdych warunkach i sytuacjach. Spiowiem, które łączy obie pedagogiki, jest współpraca, współdziałanie i dialog, rozwój w warunkach poszanowania godności i prawa do rozwoju innych ludzi.

Pedagogika C. Freineta jest przede wszystkim drogą edukacyjną, skierowaną na potrzeby dzieci, młodzieży i dorosłych. Nie jest więc modelem zdefiniowanym raz na zawsze. Freinet był wrogiem dogmatyzmu. Proponuje inną organizację środowiska edukacyjnego oraz inne techniki wychowawcze, a które pozwalają na efektywne zmiany w zachowaniu i postawach nie tylko młodzieży, ale i dorosłych. Zwraca uwagę na potrzebę miłości i bezpieczeństwa w wychowaniu, mówiąc: „Abyśmy umieli pomóc naszym uczniom w stawianiu się ludźmi”. Natomiast skuteczność działania Janusza Korczaka brała się między innymi stąd, że nieustannie przyglądał się sobie, rewidował

swoje sądy, myśli i nastawienia, wielokrotnie dając wyraz temu, że znajomość siebie jest kluczową kompetencją w pracy z ludźmi. Stary Doktor w książce „Jak kochać dziecko” pisał: „Poznaj siebie, zanim zechcesz dzieci poznać. Zdaj sobie sprawę z tego, do czego sam jesteś zdolny, zanim dzieciom pocznieś wykreślać zakres ich praw i obowiązków. Ze wszystkich sam jesteś dzieckiem, które musisz poznać, wychować i wykształcić przede wszystkim”. W książce Korczaka „Prawidła życia” również odnajdujemy ważną dla nas myśl: „Nie takie ważne, żeby człowiek dużo wiedział, ale żeby dobrze wiedział, nie żeby umiał na pamięć, a żeby rozumiał, nie żeby go wszystko troszkę obchodziło, a żeby go coś naprawdę bardzo zajmowało. Mówi się: Żeby miał zamiłowanie”.

Z przytoczonych myśli wyłania się zaledwie zarys filozofii naszej pracy. Wszyscy akceptują i świadomie uczestniczą w jej wdrażaniu, doskonaleniu. Nie ma w szkole dziecka, które nie wiedziałoby, kim byli Korczak, Freinet i Semenowicz (patronka szkoły – prekursorka ruchu freinetowskiego w Polsce). Również rodzice byli partnerami współtworzącymi nasz program. Obserwuję, że Rada Rodziców jest bardzo kreatywna. Stworzyła kilka projektów edukacyjnych, które wpisują się w filozofię pracy szkoły.

AP: Drugim biegunem funkcjonowania szkoły jest nastawienie na nowe techno-

logie – począwszy od ciekawej strony internetowej po nowoczesne wyposażenie pracowni przedmiotowych. Jak Pani zdaniem można wykorzystać TIK w pracy z uczniami?

MK: Szkolną stronę internetową tworzą uczniowie i nauczyciele, każdy może na niej umieścić informacje, które uważa za ważne i godne polecenia innym.

W szkole działa „Mała Wytwórnia Filmów w Moszczance”. Dzieci pracują z kamerą, wymyślają, przygotowują, przedstawiają i nagrywają krótkie dzieła filmowe. Grupa filmowców aktywnie włączyła się w obchody Roku Janusza Korczaka. Na wrześniowych zajęciach koła filmowego dzieci odnalazły inspirację w utworach literackich Starego Doktora i adaptowały je do współczesnych realiów. W wyniku pracy zapalonych filmowców – autorów scenariusza, reżyserów, aktorów, operatorów kamer, dźwiękowców, montażystów – powstał krótkometrażowy film „Konflikty na aut”. Utwór został nominowany przez jury do pokazu na Ogólnopolskim Festiwalu Filmów „Prawidła życia, czyli Korczak współcześnie”. Co ważne, dzięki docenieniu intensywnej pracy uczniów przez profesjonalne krajowe jury konkursowe, dzieci przekonały się, że warto wcześniej odkryć w sobie życiową pasję, pieczołowicie ją rozwijać, czerpać z niej radość i motywację do dalszego osobowego rozwoju. ▶

Edukacja regionalna

▶ W ramach programu „Wrota Kultury – poszukiwanie, odkrywanie, tworzenie” odbywały się u nas warsztaty fotograficzne „Obrazy Złotego Potoku”. Dzieci wykonały wiele interesujących zdjęć promujących małą ojczyznę. Te artystyczne fotografie zaprezentowałam uczestnikom Międzynarodowego Kongresu Nauczycieli Freinetowców, który odbył się w Meksyku. Zdjęcia posłużyły do przeprowadzenia warsztatów i wykonania przez nauczycieli fotoreportażu „Oczami wyobraźni”. Ich celem było dostarczenie uczestnikom Kongresu doznań wizualnych i artystycznych oraz zaprezentowanie piękna Gór Opawskich i wyrażenie go poprzez różne formy swobodnej ekspresji. W zajęciach uczestniczyli nauczyciele z Hiszpanii, Francji, Niemiec, Japonii, Meksyku, Maroka, Rosji i Polski. Teksty, które napisali, zostały przetłumaczone na język polski. W ten sposób powstał album „Moszczanka oczami wyobraźni i duszy”.

W trzech salach lekcyjnych mamy tablice interaktywne, dzięki którym dzieci mogą rozwijać i doskonalić umiejętności ze wszystkich dziedzin. Jest to świetna forma nauki.

W naszej szkole powstała też pierwsza polska wirtualna klasa, po warsztatach prowadzonych przez prezydenta Federacji Nowoczesnej Szkoły Michela Mulata. Dzięki niej cały świat mógł zobaczyć przez internet niezwykle miejsca i ludzi w Moszczance i przeczytać o nich.

AP: Działania prezentowane na stronie internetowej świadczą o znaczeniu edukacji regionalnej. Czy uwrażliwia ona młodych ludzi na wartości małych ojczyzn, czy dzięki niej nie zapomną o korzeniach?

MK: Szkoła w swoich działaniach wychowawczych i edukacyjnych powinna zmierzać do kształtowania w uczniach otwartej i prospołecznej postawy, wspierać aktywność obywatelską uczniów, stwarzać warunki do aktywnego działania, inspirować do podejmowania inicjatywy – dla siebie, na rzecz rówieśników czy lokalnej społeczności. Uczenie się przez działanie jest niezbędnym elementem każdej edukacji, zwłaszcza o własnym regionie.

W tym celu podjęliśmy działania w kilku obszarach tematycznych.

„Moje miejsce na ziemi” – cykl inspirujący do podejmowania inicjatyw, prowadzony w formie warsztatów:

- „Obrazy Złotego Potoku” – warsztaty fotograficzne, których tematem była rzeka przepływająca przez dolinę Gór Opawskich, zatrzymana w kadrze w różnych porach roku;
- „W Pracowni Działań Twórczych” – warsztaty z podstaw malarstwa, odwołujące się do życia i twórczości ludowych artystów z Moszczanki. Prace uczestników zostały umieszczenie na banerze i wyeksponowane

w centrum wsi jako stała ekspozycja promująca jej uroki;

- „Potok daje, Potok zabiera” – warsztaty literackie, podczas których uczniowie pisali teksty inspirowane przyrodą, odwołujące się do starych wierzeń, podań, faktów historycznych, obrazów, opowiadań mieszkańców o dostatnim życiu nad Złotym Potokiem i w czasie wielkich powodzi. Tak wykreowany materiał posłużył do wydania książki „Nad zaczarowanym Złotym Potokiem” i opracowania kart pracy do edukacji regionalnej;
- „Muzyka spod Kopy” – warsztaty muzyczne, podczas których zostały napisane teksty i muzyka o regionie oraz nagrana płyta.

„Przystanek nad Złotym Potokiem” – cykl działań kultywujących zwyczaje, tradycję i historię:

- „Noc nad Złotym Potokiem” – występy artystyczne inspirowane dawnymi zwyczajami i wierzeniami, przygotowane na podstawie zebranych opowiadań najstarszych mieszkańców. Zorganizowana też została wystawa wydanej poezji, prozy i prac plastycznych. Mamy i babcie najmłodszych dzieci wyplatały wianki, przedstawiciele trzech pokoleń czytali wiersze o miłości. Odbył się koncert muzyki regionalnej w wykonaniu zespołu „Opawskie Nutki” oraz wspólna zabawa tańeczna przy światłach pochodni i degustacja drożdżowych wypieków. ▶

Warsztaty fotograficzne

- „W wiejskiej zagrodzie naszych przodków” – wystawa eksponatów pozyskanych od mieszkańców. Uczniowie opracowali informacje o pracach i zagospodarowali miejsce pod wystawę. Następnie wspólnie z nauczycielem przygotowali widowisko teatralne dla mieszkańców i przyjaciół „Jeden dzień z życia naszych przodków, czyli o zwyczaju pieczenia chleba i jego poszanowaniu”;
- „Z kart historii” – spotkanie z jednym z najstarszych mieszkańców wsi Janem Szlachetką, który opowiadał o Pikułowicach, skąd przybyli mieszkańcy Moszczanki, oraz czasach powojennych w Moszczance. Powstało także słuchowisko, które jest dźwiękowym dokumentem tego wydarzenia.

„Promocja walorów przyrodniczo-kulturowych” – cykl działań promujących uroki i zakątki Moszczanki.

- Ogólnopolska konferencja nauczycieli Festiwal Kreatywności – prezentacja multimedialna „Moje magiczne miejsce”;
- „Popołudnie Przyjaźni” – wspólne gości, uczniów, nauczycieli i rodziców smakowanie potraw;
- „Moszczanka oczami wyobraźni i duszy” – album promujący niezwykle zakątki Moszczanki.

AP: Jedną z propozycji szkoły przedstawioną na stronie internetowej jest konferencja zorganizowana w ramach Roku Korcza-

kowskiego Wychowanie ku przyszłości – uwarunkowania cywilizacyjne a niezmiennie mechanizmy rozwoju. Jak doszło do realizacji tego przedsięwzięcia?

MK: Mamy duże doświadczenie w organizowaniu konferencji ogólnopolskich. W latach 2006–2011 zorganizowaliśmy sześć konferencji dla nauczycieli, członków Polskiego Stowarzyszenia Animatorów Pedagogiki Celestyna Freineta. Są to konferencje, które cieszą się wielkim uznaniem. W poprzednich latach były częściowo dofinansowane z grantów. Programy konferencji są moimi pomysłami. Koleżanki ze Stowarzyszenia i ze szkoły zajmowały się prowadzeniem warsztatów.

Również i w tym roku przystąpiliśmy do konkursu na zorganizowanie konferencji szkoleniowych dla nauczycieli z terenu województwa opolskiego w ramach Grantów Edukacyjnych Opolskiego Kuratora Oświaty. Zorganizowana została konferencja „Wychowanie ku przyszłości – uwarunkowania cywilizacyjne a niezmiennie mechanizmy rozwoju”.

AP: Co może Pani powiedzieć o nauczycielach swojej bardzo aktywnej szkoły, jakie posiadają szczególne kompetencje, sprzyjające podejmowaniu tak różnorodnych działań?

MK: Marzeniem nauczycieli pracujących w szkole w Moszczance było zawsze nauczanie w niezwykły, kreatywny i inspirujący spo-

sób – chcieli pracować w Małej Wielkiej Szkole. Nasza szkoła jest właśnie miejscem realizowania tych marzeń. Dla pedagogów samoistnymi wartościami są pasja, ciepło, wrażliwość, kreatywność i rozumienie roli, jaką szkoła odgrywa w życiu człowieka. Wszystkie one wynikają z dotychczasowej praktyki nauczycieli, popartej gruntowną wiedzą i specjalistycznymi kompetencjami. Obserwuję, że dla wielu z nich każde spotkanie z dziećmi jest intelektualną przygodą w gronie ludzi sobie bliskich, szansą nie tylko uczenia innych, lecz także uczenia się od innych. Potrafią oni sprawić, że każdy dzień jest niepowtarzalny i inspirujący. Dzięki dobrej współpracy zapewniają dzieciom najlepszą edukację i wsparcie ich rozwoju, a przede wszystkim realizują to w niezwykłej szkole, która daje dzieciom inspirację na całe życie.

AP: Przy szkole działa Stowarzyszenie Przyjaciół Szkoły „Otwarte okno”. Jakie znaczenie dla placówki ma powstanie takiej organizacji, kto był pomysłodawcą?

MK: Stowarzyszenie zostało zarejestrowane w 2006 r. z mojej inicjatywy. Jego celem jest stwarzanie ram organizacyjnych do wspólnej pracy, wymiany myśli i doświadczeń nauczycieli, wychowawców, rodziców oraz innych osób inspirowanych wspólną pracą na rzecz szkoły, przedszkola i dzieci w Moszczance, na zasadach kreatywnego współuczestnictwa wszystkich jego członków. Stowarzyszenie ▶

Konferencja Samorządu Szkolnego

▶ organizuje i prowadzi swoją działalność poprzez międzynarodowe spotkania, krajowe i regionalne seminaria, konferencje, warsztaty, kursy, a także imprezy kulturalne, turystyczne, rekreacyjne i sportowe. Przygotowuje zajęcia dodatkowe i pozalekcyjne dla dzieci w ramach pozyskanych środków, finansuje drobne remonty w szkole, prowadzi różne formy doskonalenia nauczycieli i innych osób, inicjuje działalność informacyjno-publicystyczną i wydawniczą, współpracuje z Polskim Stowarzyszeniem Animatorów Pedagogiki C. Freineta.

Na przestrzeni lat pozyskaliśmy środki finansowe umożliwiające realizację 10 projektów edukacyjnych. Pod moją redakcją powstało 5 publikacji i kalendarz. Byliśmy współorgani-

zatorami ogólnopolskich konferencji. Otrzymaliśmy tytuły finalisty w ogólnopolskich konkursach MEN „Otwarta szkoła” w obszarze edukacji obywatelskiej (2010) i „Otwarte zarządzanie szkołą” (2012). Ponadto w 2009 roku zdobyliśmy I nagrodę Marszałka Województwa Opolskiego za projekt „Strefa Kreatywna – Moszczanka”.

Dzięki tym nagrodom wzbogaciło się wyposażenie szkoły o kamery, aparaty, laptopy, dzięki temu powstały kolejne pomysły na zajęcia pozalekcyjne. Uczniowie mogli pojechać na wycieczkę do Warszawy, która w całości została sfinansowana ze środków pochodzących z nagrody.

AP: Jakie ma Pani plany na przyszłość,

czy zwycięstwo w konkursie przyczyni się do dalszej integracji lokalnej społeczności, czy są już nowe pomysły na kolejne działania?

MK: Kilka dni temu ukończyłam pisanie projektu „Kreatorzy”, którego celem jest poznanie materialnego i duchowego dorobku kulturowego poprzez spotkania z ludźmi reprezentującymi różne dziedziny kultury. Celem spotkań jest ciekawsze nauczanie literatury oraz innych przedmiotów artystycznych, udostępnianie rodzimych osiągnięć w dziedzinie sztuki słowa, teatru, kina, muzyki, malarstwa, rzeźby i architektury. Każde dziecko będzie mogło eksponować swoje twórcze osiągnięcia.

AP: Dziękuję za rozmowę.